

การส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม
ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
ENHANCING THE CAPACITY OF COMMUNITY LEADERS IN COORDINATING WITH
CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS IN DON TUM SUBDISTRICT, BANG LEN
DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE

อัญธิษฐา อักษรศรี¹, พระครูใบฎีกา ธีรยุทธ จันทูปโม²,
พระสมุห์ นพดล อตถยุตโต³, วันชัย แสงสุวรรณ⁴, สุवल้งก์ วงศ์สุรวัฒน์⁵

Anthittha Aksornsri¹, Phrakhrubaidika Theerayut Chanthupamo²,
Phrasamuh Nopadol Atthayutto³, Wanchai saengsuwan⁴,
Suwalang Wongsurawat⁵

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี, ประเทศไทย¹⁻⁵
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Budhapanaya Sridhavaravati Buddhist College,
Thailand¹⁻⁵

Corresponding Author Email: auntittha05@gmail.com¹

Received: 24 August 2026; Revised: 14 September 2026; Accepted: 30 September 2026

*****

การส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

อัญธิษฐา อักษรศรี, พระครูใบฎีกาธีรยุทธ จนฺทูปโม,
พระสมุห์นพดล อดุลยุตโต (สุทนต์), วันชัย แสงสุวรรณ, สุวรงค์ วงศ์สุรวัฒน์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและศักยภาพของผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม 2) พัฒนากิจกรรมผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม และ 3) ประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก 20 คน ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่ม 10 คน และผู้นำชุมชนกลุ่มเป้าหมาย 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการปฏิบัติการ เก็บรวบรวมข้อมูลตามวงจร Plan-Act-Observe-Reflect ร่วมกับการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสังเคราะห์เชิงอุปนัย (Analytic Induction)

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัญหาศักยภาพของผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการประสานงานและเชื่อมโยงภาคส่วนต่าง ๆ อยู่แล้ว แต่ยังคงมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบใน 4 มิติสำคัญ ได้แก่ (1) ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI (2) การสื่อสาร การเจรจา การไกล่เกลี่ย และการจัดการความขัดแย้ง (3) คุณธรรมจริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล (4) ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม ความร่วมมือ 2) พัฒนากิจกรรมผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า การพัฒนากิจกรรมผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม เป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพแบบองค์รวมที่เชื่อมโยง เทคโนโลยีและ AI การสื่อสารและการไกล่เกลี่ย คุณธรรมและธรรมาภิบาล 3) ผลประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า กิจกรรมทั้ง 4 ด้านสามารถพัฒนาผู้นำชุมชนทั้ง ความรู้ ทักษะ คุณธรรม และภาวะผู้นำ ในการสื่อสาร ประสานงาน แก้ไขปัญหา สร้างความไว้วางใจ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาคประชาสังคม

คำสำคัญ: การส่งเสริมศักยภาพ; ผู้นำชุมชน; การประสานงาน; หน่วยงานภาคประชาสังคม

ENHANCING THE CAPACITY OF COMMUNITY LEADERS IN COORDINATING WITH CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS IN DON TUM SUBDISTRICT, BANG LEN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE

Anthittha Aksornsri, Phrakhrubaidika Theerayut Chanthupamo,
Phrasamuh Nopadol Atthayutto, Wanchai Saengsuwan, Suwalang Wongsurawat

---

Abstract

This study aimed to: 1) investigate the problems and potential of community leaders in coordinating with civil society organizations in Don Tum Subdistrict, Bang Len District, Nakhon Pathom Province; 2) develop activities to enhance community leaders' capacity to coordinate with civil society organizations; and 3) evaluate the outcomes of the capacity-building activities. This study employed an action research design. The participants comprised 20 key informants for in-depth interviews, 10 experts for focus group discussions, and 21 target community leaders who participated in the action research process. The research instruments included an in-depth interview guide, a focus group discussion guide, and an action research recording form. Data were collected through document review, in-depth interviews, focus group discussions, and the Plan-Act-Observe-Reflect cycle. Qualitative data were analyzed using content analysis and analytic induction.

The findings revealed that:

1) Regarding the problems and potential of community leaders in coordinating with civil society organizations in Don Tum Subdistrict, Bang Len District, Nakhon Pathom Province, community leaders already played important roles in coordination and intersectoral linkage; however, systematic capacity development was still needed in four key dimensions: (1) digital technology and AI skills; (2) communication, negotiation, mediation, and conflict management; (3) morality, ethics, and good governance; and (4) leadership, participation, and collaboration. 2) The development of activities for enhancing community leaders' coordination with civil society organizations was found to constitute a holistic capacity-building process integrating technology and AI, communication and mediation, morality and good governance, as well as leadership and collaborative participation. 3) The evaluation of the capacity-building activities showed that the four areas of activities contributed to the development of community leaders' knowledge, skills, ethical awareness, and leadership capacity, particularly in communication, coordination, problem-solving, trust-building, and the establishment of collaborative networks with civil society organizations.

Keywords: Capacity Enhancement; Community Leaders; Coordination; Civil Society Organizations

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันผู้นำชุมชนได้มีบทบาทในการเป็นผู้นำ การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะผู้นำชุมชนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม การประสานงานระหว่างผู้นำชุมชนกับหน่วยงานภาคประชาสังคมในทางปฏิบัติยังพบข้อจำกัดหลายประการ ทั้งด้านความรู้ ทักษะการสื่อสาร การเจรจา การบริหารโครงการ การสร้างเครือข่าย และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการทำงาน สำหรับพื้นที่ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการประสานงานและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

การส่งเสริมศักยภาพของผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคมการสร้างศักยภาพของผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม เป็นการส่งเสริมศักยภาพเป็นการพัฒนาสนับสนุน หรือเพิ่มขีดความสามารถของบุคคลให้มีความรู้ทักษะ หรือความเชี่ยวชาญมากขึ้น การทำให้ผู้นำชุมชนสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการนำชุมชน ภาคประชาสังคมหมายถึงประชาสังคม โดยทั่วไปประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชนที่เน้นดำเนินงานโดยมุ่งแสวงหาผลกำไรในพื้นที่ประชาสังคมประชาชนทั่วไปเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการที่เป็นอิสระจากภาครัฐและอยู่นอกบริบทการแข่งขันทางการเมืองซึ่งกลุ่มและผู้กระทำการทางสังคมอาจมีวัฒนธรรมวิถีชีวิตวิถีคิดอันหลากหลายมาร่วมกันในกิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลแลกเปลี่ยนแลกเปลี่ยนความคิดสร้างเอกลักษณ์และความเห็นร่วมกันรวมถึงต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมในการพิทักษ์หรือเพิ่มพูนผลประโยชน์สาธารณะบางประการให้กับสังคมโดยลักษณะของพื้นที่ดังกล่าวสามารถเข้าไป มีปฏิสัมพันธ์กับพื้นที่ทางการเมืองและทางเศรษฐกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจระหว่างสามพื้นที่ดังกล่าวนี้ด้วย (ธีรยุทธ บุญมี, 2547)

ผู้นำชุมชนบางส่วนไม่มีเวทีหรือกลไกในการประชุม พบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูล และติดตามผลการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคประชาสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน เป็นหน่วยงานทางการปกครองจำนวนเล็ก ๆ ที่กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ มีภารกิจที่สำคัญคือการจัดบริการสาธารณะ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค เศรษฐกิจ สุขอนามัยขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตทั้งสิ้น ตัวแปรที่สำคัญต่อการจัดการบริการสาธารณะให้เกิดความคุ้มค่า และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนในชุมชนนั้น ๆ คือ บทบาทของชุมชน โดยคนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้การทำงานมีรูปแบบบูรณาการ ระหว่างหน่วยงานและภาคประชาคม เพื่อแสวงหาทางออกในการจัดบริการสาธารณะ ให้เป็นที่ยินยอมพร้อมใจต่อทุกฝ่าย และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้จริงตามคำกล่าวที่ว่า “ปัญหาของท้องถิ่น ทางแก้ย่อมอยู่ในท้องถิ่น” (อรทัย ก๊กผล และปรัชญา ชีพเจริญรัตน์, 2547)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นต้องศึกษา “การส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อจำกัดของผู้นำชุมชน กระบวนการที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพ ตลอดจนออกแบบแนวทางหรือกิจกรรมที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้นำชุมชน อันจะนำไปสู่การความร่วมมือที่เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผู้วิจัยการส่งเสริมศักยภาพของผู้นำชุมชนในด้านการประสานงานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้ผู้นำชุมชนมีความเข้าใจบทบาทของภาคประชาสังคมมากขึ้น แม้งานวิจัยด้านผู้นำชุมชนและภาคประชาสังคมที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่าย และการพัฒนาศักยภาพผู้นำ แต่ยังมีงานจำกัดที่บูรณาการทักษะดิจิทัลและ AI การไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง คุณธรรมและธรรมาภิบาล ตลอดจนภาวะผู้นำเชิงเครือข่ายไว้ในกระบวนการพัฒนาศักยภาพเดียวกัน โดยเฉพาะในระดับตำบล การวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาและประเมินกิจกรรมที่ตอบสนองต่อช่องว่างดังกล่าวผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และช่องว่างด้านศักยภาพของผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม
2. เพื่อพัฒนาและทดลองกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับภาคประชาสังคม
3. เพื่อประเมินผลและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนหลังการดำเนินกิจกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและศักยภาพ พัฒนากิจกรรม และประเมินผลการส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ดำเนินการตามวงจร PAOR ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) ร่วมกับการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม การดำเนินการแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะศึกษาสภาพปัญหาและศักยภาพ โดยศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อวิเคราะห์ความต้องการและช่องว่างด้านศักยภาพของผู้นำชุมชน 2) ระยะพัฒนากิจกรรม โดยนำผลจากระยะแรกมาวางกิจกรรม และใช้การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ 3) ระยะปฏิบัติการและประเมินผล โดยดำเนินการกับผู้นำชุมชนกลุ่มเป้าหมายตามวงจร PAOR และประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้น PAOR	การดำเนินการ
Plan	วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ และช่องว่างด้านศักยภาพจากเอกสารและการสัมภาษณ์
Act	ดำเนินกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ 4 ด้าน
Observe	สังเกตพฤติกรรม บันทึกภาคสนาม และติดตามการนำความรู้ไปใช้
Reflect	สนทนาระท้อนผลกับผู้เข้าร่วม วิเคราะห์ผล และปรับปรุงกิจกรรม

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้เข้าร่วมการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 รูป/คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ ผู้นำชุมชน และผู้เกี่ยวข้องกับการทำงานภาคประชาสังคม เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา ศักยภาพ ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาผู้นำชุมชน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 10 รูป/คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิพากษ์ ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และให้ข้อเสนอแนะต่อกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ 3) ผู้เข้าร่วมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จำนวน 21 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามวงจร PAOR

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview) ใช้ศึกษาสภาพปัญหา ศักยภาพ ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชน 2) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guide) ใช้สำหรับวิพากษ์และตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ 3) แบบบันทึกการสังเกตและบันทึกภาคสนาม ใช้บันทึกพฤติกรรม การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมระหว่างการดำเนินกิจกรรม 4) แบบบันทึกการสะท้อนผล ใช้รวบรวมความคิดเห็น ประสพการณ์ และข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมหลังการดำเนินกิจกรรม เครื่องมือทั้งหมดพัฒนาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหาและความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้จริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ และตำราที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ การประสานงาน ภาคประชาสังคม เทคโนโลยีดิจิทัล การสื่อสาร ธรรมาภิบาล และการสร้างเครือข่าย 2) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูป/คน เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ศักยภาพ และความต้องการในการพัฒนาผู้นำชุมชน 3) นำผลการวิเคราะห์มาพัฒนากิจกรรมส่งเสริมศักยภาพ 4 ด้าน ได้แก่ (1) เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI (2) การสื่อสาร การเจรจา การไกล่เกลี่ย และการจัดการความขัดแย้ง (3) คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล (4) ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่าย 4) จัด

สนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงกิจกรรม 5) ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการกับผู้นำชุมชน จำนวน 21 คน ตามวงจร PAOR พร้อมสังเกต บันทึกภาคสนาม และสะท้อนผลหลังการดำเนินกิจกรรม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกต และการสะท้อนผล โดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ดังนี้ 1) ข้อมูลจากเอกสาร วิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ตามประเด็นการวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาสภาพปัญหาและพัฒนากิจกรรม 2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม นำมาถอดความ จัดหมวดหมู่ ตีความ และสังเคราะห์เป็นประเด็นด้านศักยภาพ ความต้องการ และแนวทางการพัฒนา 3) ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์จากการสังเกต บันทึกภาคสนาม และการสะท้อนผล เพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม และภาวะผู้นำของผู้เข้าร่วมในแต่ละกิจกรรม

ช่องว่างด้านศักยภาพ	กิจกรรมพัฒนา	ผลที่สังเกตและสะท้อน
Digital/AI	AI Literacy Workshop	สามารถใช้ AI เพื่อค้นข้อมูล จัดทำเอกสาร และสนับสนุนการสื่อสารได้ดีขึ้น
Communication/Conflict	Mediation Workshop	มีทักษะการรับฟัง เจรจา ไกล่เกลี่ย และแสวงหาทางออกร่วมกันมากขึ้น
Ethics/Governance	Dhamma & Governance Activity	ตระหนักถึงความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น
Network Leadership	Leadership & Networking Activity	เข้าใจการทำงานร่วมกับหลายภาคส่วนและสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือได้ดีขึ้น

6. การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยคำนึงถึงสิทธิ ศักดิ์ศรี ความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว และการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลและผู้เข้าร่วมการวิจัย ก่อนเก็บข้อมูลได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน ระยะเวลา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และสิทธิในการเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการวิจัยโดยสมัครใจ ข้อมูลที่ได้รับถูกเก็บรักษาเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวมเพื่อใช้ประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย “การส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” จากการได้ทำการวิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาศักยภาพของผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนตำบลดอนตูมมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ประสานและเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล การประสานความช่วยเหลือ การแก้ไขปัญหาชุมชน การจัดกิจกรรมสาธารณะ และการระดมความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่ายังมีข้อจำกัดด้านความรู้ ทักษะ และความพร้อมบางประการที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ผู้นำชุมชนตำบลดอนตูมมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ประสานเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

1) ด้านการสื่อสารและการประสานงาน พบว่า ผู้นำชุมชนบางส่วนยังมีข้อจำกัดด้านทักษะการสื่อสาร การนำเสนอข้อมูล การเจรจาต่อรอง และการถ่ายทอดความต้องการของประชาชนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การประสานงานบางกรณีขาดความต่อเนื่อง ข้อมูลอาจไม่ครบถ้วนหรือไม่ตรงกับความต้องการของพื้นที่

2) ด้านการจัดการปัญหาและความขัดแย้ง พบว่า ผู้นำชุมชนต้องเผชิญกับปัญหาที่มีความหลากหลายและเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มผลประโยชน์หลายฝ่าย จึงจำเป็นต้องมีทักษะในการรับฟังความคิดเห็น การเจรจา การไกล่เกลี่ย และการหาทางออกร่วมกัน แต่ผู้นำบางส่วนยังขาดองค์ความรู้และทักษะที่เป็นระบบด้านการจัดการความขัดแย้งและการไกล่เกลี่ย

3) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) พบว่า การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีทำให้รูปแบบการบริหารจัดการและการประสานงานของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ผู้นำชุมชนบางส่วนยังขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI เพื่อค้นหาข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา จัดทำเอกสารหรือโครงการประชาสัมพันธ์

4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล พบว่า การประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคมจำเป็นต้องอาศัยความไว้วางใจ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรม และการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ผู้นำชุมชนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำหลักคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

ผลการวิจัยจึงสรุปได้ว่า ศักยภาพของผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคมยังมีช่องว่างที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะ 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) ด้านการรู้เท่าทันและการประยุกต์ใช้ AI และเทคโนโลยีดิจิทัล 2) ด้านการสื่อสาร การไกล่เกลี่ย และการจัดการความขัดแย้ง 3

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล และ 4) ด้านภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากิจกรรมผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ได้ดำเนินการโดยนำผลการศึกษาศาพปัญหา ศักยภาพ และความต้องการของผู้นำชุมชนมาวิเคราะห์และกำหนดรูปแบบกิจกรรม

1) **กิจกรรมผู้นำชุมชนรู้เท่าทัน AI เพื่อการบริหารงานชุมชนยุคดิจิทัล** ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริมความรู้และทักษะของผู้นำชุมชนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อสนับสนุนการบริหารงานและการประสานงานในชุมชน ผู้นำสามารถนำ AI มาใช้ในการค้นหาและรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา จัดทำเอกสารและโครงการ การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการสื่อสารข้อมูลกับประชาชนและหน่วยงานภาคประชาสังคม

2) **กิจกรรมผู้นำชุมชนนักไกล่เกลี่ย สร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ในชุมชน** ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมดังกล่าวช่วยพัฒนาทักษะของผู้นำชุมชนด้านการสื่อสาร การรับฟังความคิดเห็น การเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ย และการจัดการความขัดแย้ง โดยเน้นการทำความเข้าใจปัญหาและความต้องการของคู่กรณี ตลอดจนการแสวงหาทางออกที่เหมาะสมและเป็นธรรมร่วมกัน ผู้นำมีความเข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะผู้ประสานและคนกลางในการแก้ไขปัญหามากขึ้น

3) **กิจกรรมผู้นำชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักธรรมาภิบาลสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน** ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ โดยสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

4) **กิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ** ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านภาวะผู้นำ การสื่อสาร การตัดสินใจ การสร้างแรงจูงใจ การทำงานเป็นทีม ผู้นำชุมชนมีความเข้าใจถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ

กิจกรรมทั้ง 4 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนมีลักษณะเป็น การพัฒนาเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ คุณธรรม และภาวะผู้นำเข้าด้วยกัน โดยกิจกรรมด้าน AI ช่วยเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี กิจกรรมด้านการไกล่เกลี่ยช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและการจัดการความขัดแย้ง กิจกรรมด้านคุณธรรม ช่วยสร้างพื้นฐานด้านจริยธรรม ความโปร่งใส และความไว้วางใจ ส่วนกิจกรรมด้านภาวะผู้นำการเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยดำเนินการประเมินจากการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การสังเกตพฤติกรรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสะท้อนผลการเรียนรู้ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้นำชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะด้านการใช้เทคโนโลยีและ AI การสื่อสารและการไกล่เกลี่ย การประยุกต์ใช้คุณธรรมและหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนภาวะผู้นำและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

1) ผลการประเมินกิจกรรมผู้นำชุมชนรู้เท่าทัน AI เพื่อการบริหารงานชุมชนยุคดิจิทัล พบว่า ผู้นำชุมชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI เพิ่มขึ้น สามารถนำเครื่องมือดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการค้นหาข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา จัดทำเอกสารและโครงการ การประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารกับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มากขึ้น

2) ผลการประเมินกิจกรรมผู้นำชุมชนนักไกล่เกลี่ย สร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ในชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยและการจัดการความขัดแย้งเพิ่มขึ้น สามารถนำทักษะการรับฟัง การสื่อสาร การเจรจา และการแสวงหาทางออกร่วมกันมาใช้ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์มากขึ้น ผู้นำตระหนักถึงความสำคัญของการวางตัวเป็นกลาง

3) ผลการประเมินกิจกรรมผู้นำชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักธรรมาภิบาลสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า ผู้นำชุมชนมีความตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้น สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ควบคู่กับหลักธรรมาภิบาล

4) ผลการประเมินกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า ผู้นำชุมชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำเชิงเครือข่ายเพิ่มขึ้น สามารถพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร การตัดสินใจ การสร้างแรงจูงใจ การทำงานเป็นทีม การประสานงาน และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานและกลุ่มต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ผู้นำมีความตระหนักว่าการพัฒนาชุมชน

โดยสรุป ผลการประเมินการจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนเป็นไปในทิศทางที่ดี ผู้นำชุมชนมีความรู้ ทักษะ และความมั่นใจในการประสานงานเพิ่มขึ้น สามารถนำเทคโนโลยีและ AI มาใช้สนับสนุนการทำงาน มีทักษะในการสื่อสารและจัดการความขัดแย้ง สามารถประยุกต์ใช้คุณธรรมและหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ การสร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคประชาสังคมมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลในครั้งนี้ จึงมุ่งวิเคราะห์ประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นรายข้อ พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ความรู้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และแนวทางการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาในทางวิชาการ และการปฏิบัติต่อไปคณะผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามข้อประเด็นข้อค้นพบที่สำคัญดังนี้

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและศักยภาพของผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนตำบลคอนตูมมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูล การประสานความช่วยเหลือ การแก้ไขปัญหาชุมชน การส่งเสริมอาชีพ สุขภาพ การศึกษา และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดด้านศักยภาพ 4 ประการ ได้แก่ 1) การสื่อสารและการประสานงาน 2) การจัดการปัญหาและความขัดแย้ง 3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ และ 4) คุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาลในการทำงานร่วมกับหลายภาคส่วน ข้อจำกัดด้านการสื่อสารและการประสานงานสะท้อนว่า แม้ผู้นำชุมชนจะมีประสบการณ์ในการทำงานกับประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ แต่การประสานงานที่มีประสิทธิภาพยังต้องอาศัยทักษะในการถ่ายทอดข้อมูล การสร้างความเข้าใจร่วม และการรักษาความต่อเนื่องของเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับ เลิศพร อุดมพงษ์ (2566) ที่พบว่า ความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาสังคมขึ้นอยู่กับการทำงานเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ความโปร่งใส คุณภาพของผู้นำ และการรักษาความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่า ศักยภาพด้านการประสานงานของผู้นำชุมชนมิได้ขึ้นอยู่กับบทบาทตามตำแหน่งเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเชื่อมโยงคนและทรัพยากรให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการจัดการปัญหาและความขัดแย้ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนต้องเผชิญกับความเห็นและผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องมีทักษะการรับฟัง การเจรจา การไกล่เกลี่ย และการสร้างทางออกร่วมกัน ประเด็นนี้สอดคล้องกับ พัทธีวรรณ กิจมี และพรพนิต พวงภิญโญ (2562) ซึ่งพบว่า การพัฒนาผู้นำชุมชนแบบมีส่วนร่วมสามารถเสริมภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และพลังในการขับเคลื่อนชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม แสดงให้เห็นว่า การจัดการความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพควรพัฒนาควบคู่กับภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของชุมชน

สำหรับข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI แม้ผู้นำชุมชนจะสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารพื้นฐานได้ แต่ยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะในการค้นหา ตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการใช้ AI เพื่อจัดทำเอกสาร โครงการ และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นศักยภาพใหม่ที่ต้องดำเนินการประสานงานในบริบทสังคมดิจิทัล ขณะเดียวกัน การใช้เทคโนโลยีจำเป็นต้องดำเนินควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล เพราะการทำงานกับข้อมูลและเครือข่ายหลายภาคส่วนต้องอาศัยความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับ ชนัสนันท์ ศิริสมภาร (2565) ซึ่งพบว่า การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนควรมุ่งสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เปิดพื้นที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งสอดคล้องกับ วสุกิจจ์ เหล่าอินทร์ (2563) ที่ชี้ว่า การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการกำหนดยุทธศาสตร์ท้องถิ่นยังอยู่ในระดับที่ควรพัฒนา และเสนอให้ยกระดับการมีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมนผล โดยมีหลักธรรมาภิบาลเป็นฐานสำคัญ

ดังนั้น ผลการวิจัยข้อนี้ชี้ให้เห็นว่า ศักยภาพของผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคมควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบในลักษณะบูรณาการ ทั้งด้าน การสื่อสารและการประสานงาน การจัดการความขัดแย้ง เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล เพราะองค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันและเป็นฐานสำคัญของการสร้างความไว้วางใจ การมีส่วนร่วม และเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งในชุมชน

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากิจกรรมผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม สภาพปัญหาความต้องการและข้อจำกัดด้านศักยภาพของผู้นำชุมชนมาวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ผลการดำเนินงานนำไปสู่กิจกรรมสำคัญ 4 ด้าน 1) การพัฒนาผู้นำชุมชนด้านการรู้เท่าทัน AI และเทคโนโลยีดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนมีความจำเป็นต้องเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี เนื่องจากการประสานงานในปัจจุบันมิได้จำกัดอยู่เฉพาะการประชุม การประชาสัมพันธ์ 2) การพัฒนาผู้นำชุมชนด้านการไกล่เกลี่ยและการจัดการความขัดแย้ง ผลวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเป็นคนกลางระหว่างประชาชน การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ การวิเคราะห์สาเหตุของความขัดแย้ง ทักษะที่มีความสำคัญต่อการประสานงาน 3) การพัฒนาผู้นำชุมชนด้านคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาล 4) การพัฒนาภาวะผู้นำและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผลวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนจำเป็นต้องมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และประชาชน กิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำจึงช่วยยกระดับบทบาทของผู้นำจากผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ไปสู่การเป็น กิจกรรมทั้ง 4 ด้านร่วมกัน พบว่า กิจกรรมดังกล่าวมีลักษณะเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพ กิจกรรมด้าน AI ช่วยเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติ สิทธิศักดิ์ และกัลยา แซ่อึ้ง (2567) ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างประชาสังคมโดยชุมชนเพื่อการต่อรองอำนาจรัฐและทุนกรณีศึกษาชุมชนพื้นที่ป่าชุ่มน้ำบุญเรืองตำบลบุญเรืองอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย” ผลวิจัยพบว่า 1) โครงสร้างประชาสังคมโดยชุมชนประกอบด้วยสมาชิก 17 องค์กรโดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มชุมชนในพื้นที่ป่าชุ่มน้ำบุญเรืองกลุ่มองค์กรภาคประชาชนและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และกลุ่มสถาบันการศึกษา นักวิชาการสัมพันธ์กันในแนวราบโดยอาศัยการจัดโครงสร้างองค์กรตามหน้าที่การงานมีเป้าหมายหลักร่วมกันคือการปกป้องและรักษาสีทิวทัศน์ของชุมชนในเรื่องหนังสือสำคัญที่หลวง (นสล.) กระบวนการสร้างประชาสังคมชุมชนได้อาศัยแกนหลักสำคัญ คือ “ฐานวัฒนธรรมชุมชน” ประกอบด้วยการสร้าง ความเข้าใจและการรับรู้ร่วมกัน ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ค่านิยมของชุมชน การแลกเปลี่ยนเศรษฐกิจและระดมทรัพยากร 2) บทบาทของประชาสังคมในการต่อรองอำนาจรัฐและทุนผ่านกลยุทธ์การอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนอาศัยการเคลื่อนไหวร้องทุกข์ต่อภาครัฐ ดำเนินการติดตามเฝ้าระวังการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐและทุนในการรุกคืบเข้ามาในพื้นที่รวมถึงการเปิดแย้งพื้นที่ในกระบวนการใช้อำนาจเพื่อจัดการทรัพยากรป่าชุมชนเพื่อให้ผืนป่าชุ่มน้ำบุญเรืองให้ยังคงเป็นผืนป่าชุ่มน้ำของชุมชนต่อไป และสอดคล้องงานวิจัยของ ธัญญารณ จันทระเวช และโกวิท พวงงาม (2564) ได้วิจัยเรื่อง “โครงสร้างบทบาทและความเข้มแข็งคณะทำงานเครือข่ายภาคประชาสังคมจังหวัด ในฐานะกลไกการเมืองภาคพลเมือง” ผลวิจัยพบว่า โครงสร้างบทบาทและการดำเนินงานของ คปจ. สามารถเป็นกลไกทางการเมืองภาคพลเมืองในทางปฏิบัติได้ด้วยรูปแบบโครงสร้างที่ผสมการทำงานแบบภาคีเครือข่ายซึ่งมีลักษณะไม่เป็นทางการเข้ากับโครงสร้างแบบทางการที่ถูกกำหนดจากส่วนกลางตามนิยามแบบพระราชรัฐ คปจ. ทำบทบาทหน้าที่เป็นองค์กรร่วมให้แต่ละภาคส่วนในจังหวัดได้ออกแบบสมดุลการทำงานร่วมกันบนฐานทุนและลักษณะเฉพาะในบริบท

พื้นที่ของตนในลักษณะเครือข่ายด้วยความเข้มแข็งของทุนในพื้นที่และการบริหารด้วยรูปแบบเครือข่ายได้ ทำให้เกิดพลังในการสร้างสรรค์พื้นที่ทางการเมือง

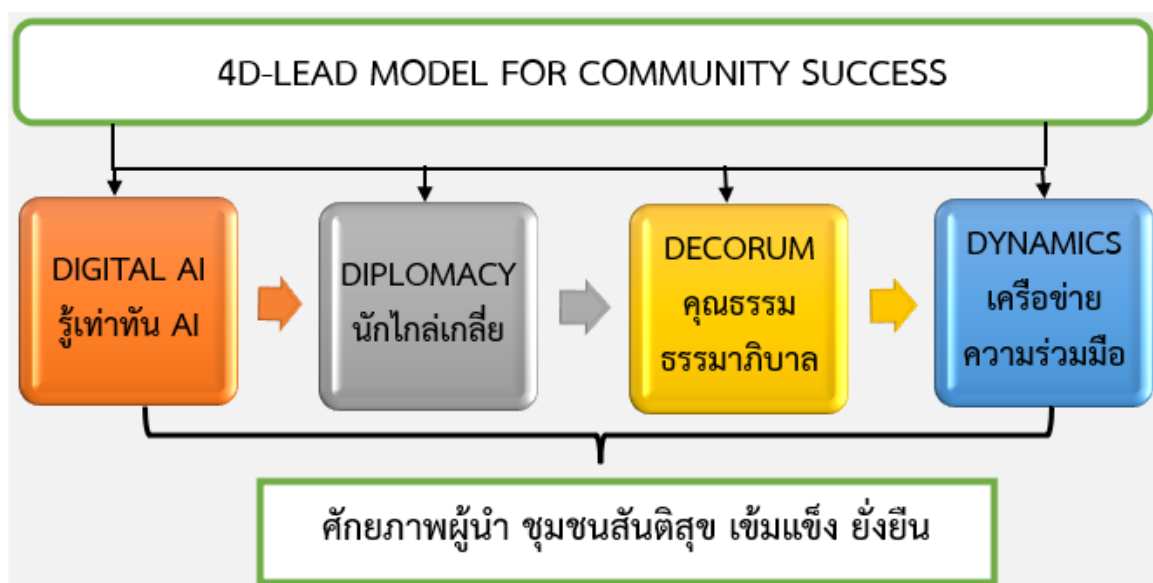
อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม สามารถส่งเสริมความรู้ ทักษะ ความสามารถ และความมั่นใจของผู้นำชุมชนในการปฏิบัติหน้าที่ได้ในทิศทางที่ดีขึ้น โดยกิจกรรมได้รับการออกแบบจากสภาพปัญหาและความต้องการที่ค้นพบจากการศึกษาภาคสนาม และมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ (1) ผู้นำชุมชนรู้เท่าทัน AI เพื่อการบริหารงานชุมชนยุคดิจิทัล (2) ผู้นำชุมชนนักไกล่เกลี่ย สร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ในชุมชน (3) ผู้นำชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักธรรมาภิบาลสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และ (4) การพัฒนาภาวะผู้นำและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผลการประเมินสะท้อนว่ากิจกรรมทั้ง 4 ด้าน 1) ด้านการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ผลการประเมินพบว่า ผู้นำชุมชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการนำ AI มาใช้สนับสนุนการทำงานเพิ่มขึ้น สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการค้นหาข้อมูล การจัดทำเอกสารและโครงการ การวิเคราะห์ข้อมูล การประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารกับประชาชนและหน่วยงานภาคีได้มากขึ้น ผลดังกล่าวสะท้อนว่าการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องเพิ่มทักษะด้านดิจิทัลควบคู่กับทักษะการบริหารจัดการแบบดั้งเดิม 2) ด้านการสื่อสาร การไกล่เกลี่ย และการจัดการความขัดแย้ง ผลการประเมินพบว่า ผู้นำชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ การเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ย ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวภัทร โตสุวรรณ (2567) วิจัยเรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านเด่นมะขาม ตำบลตลุกกลางทุ่ง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก” ผลวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้นำชุมชนมีบทบาทอย่างยิ่งในการส่งเสริมพัฒนาซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (1) ระดับพื้นฐาน ผู้นำที่มีการปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบอย่างด้านเศรษฐกิจพอเพียง (2) ระดับท้าทาย ผู้นำมีบทบาทในการให้ความรู้และสามารถที่จะประสานงานร่วมกับชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ (3) ระดับก้าวหน้า ผู้นำสามารถพัฒนาหมู่บ้านตลอดจนเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนที่สนใจได้ 2) ปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง คือ ชาวบ้านและหน่วยงานของภาครัฐ ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่แรกเริ่ม และอีกหนึ่งปัจจัยของผู้นำที่ทำให้ชาวบ้านยอมรับคือการเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น การเสียสละ และ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงคือการดำเนินงานของผู้นำกับหน่วยงานของภาครัฐไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้าน หรือบางครั้งการที่ผู้นำขาดการเสียสละก็เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ผลการประเมินพบว่า ผู้นำชุมชนมีความตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรม และการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น โดยสามารถเชื่อมโยงหลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนา กับหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการชุมชนได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาด้านนี้มีความสำคัญต่อการสร้างความน่าเชื่อถือของผู้ผู้นำ เพราะการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคมจำเป็นต้องอาศัยความไว้วางใจ ความซื่อสัตย์ 4) ด้านภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผลการประเมิน พบว่า ผู้นำชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้ผู้นำในฐานะผู้ประสาน ผู้เชื่อมโยง และผู้เอื้ออำนวยให้เกิดความร่วมมือมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ตั้งประเสริฐ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อการพัฒนาพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วม” วิจัยพบว่า 1) ศักยภาพผู้นำชุมชนในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีศักยภาพสูงสุด คือ ด้านทัศนคติของผู้ผู้นำชุมชน รองลงมา คือ ด้านทักษะของผู้ผู้นำชุมชนและด้านที่มีศักยภาพต่ำสุด คือ ด้านความรู้ของผู้ผู้นำชุมชน ตามลำดับ 2) ผลการประเมินกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนสำหรับการนำไปใช้เพื่อพัฒนา

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม จังหวัดนครปฐม” คณะผู้วิจัยได้องค์ความรู้ในการวิจัย คือ โมเดล 4D-LEAD MODEL FOR COMMUNITY SUCCESS

ภาพที่ 1 4D-LEAD MODEL FOR COMMUNITY SUCCESS

1) Digital AI (รู้เท่าทัน AI เพื่อการบริหารยุคดิจิทัล) ยกย่องประสิทธิภาพงานบริหารด้วยเทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณใช้ AI และการสื่อสารประชาสัมพันธ์วิเคราะห์ข้อมูลชุมชนเพื่อวางแผนพัฒนา และจัดสรรทรัพยากรปลูกฝังการใช้งานด้วยความรับผิดชอบ ไม่ละเมิดสิทธิ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเสมอ

2) Diplomacy (นักไกล่เกลี่ย สร้างสันติสุขและสมานฉันท์) สร้างพื้นที่ปลอดภัยเพื่อป้องกันและจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีวางตัวเป็นกลาง รับฟังด้วยความเข้าใจ

3) Decorum (ผู้นำคุณธรรม น้อมนำหลักธรรมาภิบาล) สร้างฐานรากความโปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมบริหารงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิดและร่วมทำรวมหลักคุณธรรม

4) Dynamics (พัฒนาภาวะผู้นำและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ) เชื่อมโยงทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างมีพลังพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วางแผนเชิงยุทธศาสตร์ และการแก้ปัญหาสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างแรงบันดาลใจแสวงหาและสร้างภาคีเครือข่าย

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาสังคม ตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” สามารถสรุปได้ว่า ผู้นำชุมชนตำบลดอนตูมมีบทบาทสำคัญในการประสานงานระหว่างประชาชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม แต่ยังมีข้อจำกัดด้านศักยภาพที่ควรพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสื่อสารและการประสานงาน 2) การจัดการปัญหาและความขัดแย้ง 3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI และ 4) คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือและเครือข่ายชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ในการบริหารจัดการชุมชน ควรกำหนดแนวทางส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนมีความรู้และทักษะด้านดิจิทัลและ AI สามารถนำมาใช้ในการค้นหาข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล จัดทำเอกสารและโครงการ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

2) จัดให้มีระบบหรือกลไกการประสานงานระหว่างผู้นำชุมชนกับภาคประชาสังคมหน่วยงานในพื้นที่ควรพัฒนากลไกการประสานงานที่ชัดเจน เช่น ฐานข้อมูลหน่วยงานและเครือข่ายภาคประชาสังคม ช่องทางการติดต่อสื่อสาร เวทีประชุมร่วม และศูนย์หรือผู้ประสานงานชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำชุมชนกับหน่วยงานภาคประชาสังคมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการทำงานร่วมกัน รวมทั้งสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจระหว่างภาคีเครือข่าย

2) จัดทำฐานข้อมูลเครือข่ายภาคประชาสังคมในพื้นที่ โดยรวบรวมข้อมูลกลุ่ม องค์กร หน่วยงาน อาสาสมัคร และเครือข่ายต่าง ๆ พร้อมระบุภารกิจ ความเชี่ยวชาญ ช่องทางการติดต่อ และ

ทรัพยากรที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาชุมชน เพื่อให้ผู้นำสามารถเลือกประสานงานกับภาคีที่เหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของพื้นที่

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อการบริหารจัดการชุมชน
- 2) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะการไกล่เกลี่ยและการจัดการความขัดแย้งของผู้นำชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ชนันันท์ ศิริสมภาร. (2565). แนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนบ้านเปิด หมู่ที่ 1 เทศบาลตำบลบ้านเปิด อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน. *วารสารการจัดการองค์กร และพัฒนาสังคม*, 2(1), 45–52.
<https://so17.tci-thaijo.org/index.php/JOMSD/article/view/325>
- จิตติ สิริศักดิ์, และกัลยา แซ่อึ้ง. (2567). กระบวนการสร้างประชาสังคมโดยชุมชนเพื่อการต่อรองอำนาจรัฐและทุน กรณีศึกษาชุมชนพื้นที่ป่าชุ่มน้ำบุญเรือง ตำบลบุญเรือง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 6(2), 563–576.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/article/view/272867>
- ธัญญาภรณ์ จันทรวง, และโกวิท พวงงาม. (2564). โครงสร้าง บทบาท และความเข้มแข็งคณะทำงานเครือข่ายภาคประชาสังคมจังหวัดในฐานะกลไกการเมืองภาคพลเมือง. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 29(1), 210–250.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/swjournal/article/view/249665>
- ธีรยุทธ บุญมี. (2547). *ประชาสังคม*. สำนักพิมพ์สายธาร.
- นวกัทร ไตรสุวรรณ. (2567). บทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านเด่นมะขาม ตำบลตุ๊กกลางทุ่ง อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 18(56), 249–263.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/269394>
- พัชรวิพรรณ กิจมี, และพรพนิต พ่วงบุญ. (2562). การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนแบบไม่เป็นทางการในตำบลหนองผึ้ง ตำบลยางเนิ้ง และตำบลสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 11(3), 217–228.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/181102>
- เลิศพร อุดมพงษ์. (2566). การศึกษาบทบาทของภาคประชาสังคมในการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมและการพัฒนาประชาธิปไตย: กรณีองค์กรด้านการต่อต้านการทุจริตและส่งเสริมสังคมธรรมาภิบาล. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 21(1), 128–149.
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/view/259517

- วสุกิจจ์ เหล่าอินทร์. (2563). การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(9), 22–34.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/245098>
- สุวิมล ตั้งประเสริฐ. (2559). การเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อการพัฒนาพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารราชพฤกษ์*, 14(2), 53–60.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Ratchaphruekjournal/article/view/90924>
- อรรถัย กักพล, และปรัชญา ชีพเจริญรัตน์. (2547). *สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย หมวดที่ 5 ประชาสังคมกับการปกครองท้องถิ่น ลำดับที่ 2 การเมืองและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น*. สถาบันพระปกเกล้า.